

UPRAVA V ORGANIZACIJSKEM SMISLU

Državna uprava predstavlja (v organizacijskem smislu) sistem upravnih organov, preko katerih država uresničuje upravne naloge. V vsaki državi zakoni ali drugi spl. pr. akti določajo, kateri organi se v državi štejejo za organe državne uprave in kateri organi zunaj državnega organizma lahko v posameznih primerih opravljajo naloge državne uprave. Naloge uprave opravljajo neposredno ministrstva, z zakonom pa lahko samoupravne skupnosti, podjetja in druge organizacije ter posamezniki dobijo javno pooblastilo za opravljanje posameznih funkcij državne uprave.

Ministrstva za:

- notranje zadeve
- zunanje zadeve
- finance
- obrambo
- promet in zveze
- kulturo
- šolstvo in šport
- znanost in tehnologijo
- okolje in prostor
- pravosodje
- kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano - gospodarske dejavnosti
- ekonomski odnosi in razvoj
- zdravstvo
- delo, družino in socialne zadeve
- turizem in malo gospodarstvo

Organi v sestavi ministrstev

V okviru ministrstev se ustanovijo upravni organi v njihovi sestavi. Ustanovijo se, kadar je za upravljanje določenih nalog s področja upravnega organa potrebna določena samostojnost in posebej organizirana služba, zaradi medsebojne povezanosti pa je potrebno stalno usklajevanje in nadzorstvo pri delu (nadzira jih pristojno ministrstvo). Položaj organa v sestavi je razviden predvsem iz tega, da je predstojnik za svojo delo odgovoren ministru. Organe v sestavi vodijo predstojniki, ki jih določa zakon. Predstojnika organa v sestavi imenuje in razrešuje vlada na predlog ministra in je za svoje delo odgovoren ministru. Predstojniku organa v sestavi ministrstva preneha funkcija z odstopom ali razrešitvijo ter določila, da mora predstojnik organa v sestavi z dnem prisege novega ministra ponuditi svoj odstop.

V republiški upravi se v okviru ministrstev ustanovijo naslednji upravni organi in upravne organizacije:

- uprave
- uradi

- inšpektorati
- direkcija
- agencija
- režijski obrati

Za upravljanje dejavnosti gospod. javnih služb, ki jih neposredno upravlja uprava, se ustanovijo režijski obrati.

Teritorialna organizacija uprave

V zvezi s konkretno organizacijo izvrševanja upravnih nalog se postavlja vprašanje opravljanja upravnih nalog na celotnem območju države, to je vprašanje teritorialne organizacije uprave. V načelu velja, da se za opravljanje nalog državne uprave (predvsem tistih, ki se ne morejo opravljati v samem centru) lahko:

- oblikujejo posebne (državne) upravno-teritorialne enote
- da vsak centralni organ (ministrstvo) oblikuje lastno mrežo lokalnih organizacijskih enot
- te naloge opravljajo organi lokalne samouprave kot naloge lastne ali prenese pristojnosti

V naši zakonodaji je predvideno, da se ustanovijo upravne enote, katerih naloge predpisujejo zakoni.

UPRAVA V FUNKCIONALNEM SMISLU

Delovanje uprave temelji na dveh načelih - to je načelu zakonitosti in na načelu samostojnosti. Prvo pomeni, da mora imeti uprava za vsako svojo delovanje in aktivnost (pravno ali nepravno) temelj oz. podlago v zakonu ali vladnem aktu. Samostojnost pa pomeni predvsem samostojnost pri uresničevanju določil zakonov in drugih predpisov.

Glavne funkcije uprave:

- izvrševanje zakonov, drugih predpisov in aktov DZ ter predpisov in drugih aktov vlade
- opravljanje inšpekcijskega nadzorstva nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov in aktov
- nadzorovanje zakonitosti dela organov lokalnih skupnosti
- zagotavljanje opravljanja javnih služb iz pristojnosti republike
- opravljanje strokovnega nadzorstva nad izvajanjem javnih služb v skladu z zakonom
- izvajanje nadzorstva nad zakonitostjo dela javnih podjetij in javnih zavodov in instančno nadzorstvo nad posamičnimi akti, s katerimi ti odločajo o pravicah in dolžnostih državljanov in organizacij
- pospeševanje gospodarskega, socialnega, kulturnega, ekološkega in splošnega druž. razvoja s sprejemanjem ukrepov iz svoje pristojnosti ter predlaganjem ukrepov vladi ter drugim pristojnim organom
- pripravljanje zakonov, drugih predpisov in aktov, poročil in drugih gradiv ter opravljanje drugih strokovnih nalog, ki ji jih naloži vlada
- opravljanje (po pooblastilu vlade) strokovnih in drugih nalog v zvezi z upravljanjem z nepremičninami in z drugim premoženjem RS

Skupine dejavnosti, ki jih opravljajo upravni organi:

- **regulativno** (sami lahko izdajajo pravne predpise - avtonomna regulativna dejavnost; kot strokovni organi s posameznega področja sodelujejo v posameznih fazah pri regulativni dejavnosti, ki je v pristojnosti drugih državnih organov)
- **kontrolno-nadzorno** (tipična dejavnost upravnih organov na vseh področjih; v okviru tkim. upravnega nadzora je najpomembnejše inšpekcijsko nadzorstvo - kako posamezniki, organizacije in skupnosti spoštujejo zakone in druge predpise)
- **operativno** (ob izdajanju individualnih in konkretnih upravnih aktov; administrativno izvrševanje upravnih aktov in neposredno odločanje v upravnem postopku; sklepanje civilnopravnih poslov; dokumentiranje in dokumentacija vseh vrst; pisarniška, manipulativna in administrativna dela,...)
- **študijsko-analitično** (študijsko delo in raziskovalna dejavnost; zbiranje, urejanje in analiziranje podatkov ter drugih gradiv o stanju in problemih na posameznih področjih družbenega življenja; dajanje mnenj in predlogov na podlagi opravljenih analiz,...)
- **represivno** (prisilno-represivno izvrševanje posameznih upravnih funkcij; pri zagotavljanju reda in miru, varovanje premoženja in oseb, pri zagotavljanju nedotakljivosti in celovitosti državnega ozemlja,...)